

ENIGE OPMERKINGEN OVER „RESEARCH” EN RESEARCH-OMSTANDIGHEDEN IN DE VERENIGDE STATEN

M. J. LANGEVELD

Tijdens een recente reis in de Verenigde Staten langs een aantal research-centra werden mij door verschillende personen toelichtingen gegeven over de algemene omstandigheden, waaronder velerlei onderzoek plaatsvindt en over de sociale conditionering van een aantal verschijnselen, die tot de voorwaarden of de begeleidende verschijnselen van de onderzoeksactiviteit behoren. Ik heb hieromtrent geen eigen opinie te geven. Het is m.i. interessant genoeg om naar mijn zegslieden te luisteren, die hun betoog met talrijke namen van onderzoekers, centra en publicaties illustreerden, die ik hier weglaat om begrijpelijke redenen: ze doen er niet toe. De strekking van het betoog was algemeen, niet persoonlijk. De samenvatting wekt uiteraard de indruk van geladenheid door de accumulatie der gezichtspunten en ik waarschuw de lezer nadrukkelijk, zich op dit punt niet te vergissen.

De Verenigde Staten tonen duidelijk – zo zegt men mij – het beeld van een voortdurend, vaak snel maatschappelijk opstijgingsproces. Daaraan geen deel te hebben plaatst een persoon of een groep in een negatief beoordeelde positie. „Arm” zijn is hier een schande. Woorden als „socially disadvantaged”, „culturally deprived” zijn alleen descriptief voor wie noch het een noch het ander is. Voor wie het is, zijn het scheldwoorden. Onderwijs en opvoeding volgen het opstijgingsproces slechts langzaam – hoe hard ze ook mogen proberen „bij” te zijn – en zo is de kloof tussen hen die „hebben” en hen die niet „hebben” altijd nog even groot als in de dagen van Franklin Roosevelt. In een sociale achterstand verkeren is dus in elk opzicht een ongunstige, een schande-brengende positie. In de steden leidt welstand tot verplaatsing uit het centrum naar de voorsteden. De opvallende plaatsen worden ingenomen door de „laagste” groep op de prestige-lijst (recente immigranten, negers, enz.). De centra der steden zijn de probleem-gebieden.

De races naar omhoog en naar buiten hangen dus samen. Dit proces verklaart ook de angst in een geïsoleerde positie te raken door tot de verkeerde groep, tot een stilstaande of langzaam bewegende groep te behoren. Het individu bevindt zich veelal moreel in een eigenaardige ambivalente positie: persoonlijk is hij een behoorlijk mens, maar wat doet zijn groep? hoe wordt zijn groep van buitenaf beoordeeld, getroffen, bewonderd? Het „goede” individu kan als groepslid eventueel heel

„slecht” handelen. Anderzijds is zijn persoonlijke gevoeligheid voor „status” vaak belachelijk kwetsbaar naar Europees oordeel. De jonge carrière-maker is – met zijn leeftijd-groep, zijn „vrienden” – zéér gevoelig voor wat „de anderen” van hem zeggen. Die gevoeligheid neemt paranoïde vormen aan, als hij bovendien nog tot een gemarkeerde groep behoort (b.v. joden, negers, recente immigranten, sociale opstijgers, enz.). Tegelijk en soms deloyaal is er de grote vraag: wie zal voor een zaak de waardering oogsten? In de groep is er deze spanning en de groep als geheel voelt zich overmatig geëerd door een prestige-verbetering van een lid. Individuen streven *naast* elkaar, groepen streven *naast* elkaar – en vervolgens uiteraard tegelijk tegen elkaar en gezamenlijk. „An insecure nation” noemt een bekend socioloog mij zijn landgenoten in de Verenigde Staten. – In dat licht wil hij ook de professoren en „researchers” zien: onzeker in alle zojuist besproken opzichten. Maar vooral *hen* treft in hun race naar succes en zekerheid en publiciteit de onrust, het tijdgebrek: „contemplation is suspect”. Een onrust ook veroorzaakt door het subsidie-systeem van particuliere zijde: de macht der „foundations”. Halfweg het ene jaar of projekt rijst alweer de vraag, hoe het volgende gefinancierd zal worden. En, aangezien de „foundations” hunnerzijds vaak voorkeur voor weinig grote boven veel kleine projekten hebben, is het streven naar vooral groot-opgezette, liefst over vele jaren zich uitstreckende projekt-ontwerpen een aanmoediging temeer voor degenen, die vooral „groot” willen worden.

Wie stil zit om na te denken, raakt achter in de race. Wie zwijgt en niet publiceert, is op het punt van gebrek-aan-publicaties suspect. Hij kan vrezende „er” niet meer bij te horen. Ook al herhaalt hij zich eindeloos met kleine snuisterijen als nieuwigheidjes, – dat is altijd nog indrukwekkend. Totdat ten slotte ook grote „foundations” ophouden, het spel te leiden of te volgen. Dan verandert de leuze. Eerst was er „research” – „je zult lang moeten zoeken”, zegt mij een dean of education van een grote universiteit, „voor je enig effect van die research in de schoolklas vindt” – dan volgt „action-research”, daarna „action”. Wat zal men daarna weer financieren? Misschien een nieuw te creëren *soort* van onderzoek, op een basis van realiteitsbenadering die zeer belangrijk veel groter is dan thans gebruikelijk is. Een basis, die slechts in nauwe aansluiting bij die realiteit te vinden is en in een voorwetenschappelijke analyse, die het objekt denatureert of vernielt vóór het geboren is. Maar bovendien is te hopen, dat men zijn bijdrage zal leveren tot financiering over langere termijnen en minder waarde zal gaan hechten aan publiciteit en wolven van snipperpublicaties.

Het is natuurlijk altijd de vraag, in hoeverre zulke gedachten als hier weergegeven, „representatief“ zijn. Het zou zelfs heel gemakkelijk zijn, andere opinies aan te halen. Evenwel, zowel de bezadigdheid waarmee de gedachten uitgesproken werden als de herhaling bij diverse personen, maakt dat hier toch ten minste ernstig geluisterd dient te worden.